

LAUSUNTO

4.2.2025

Talousvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta (HE 197/2024)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Keskitymme lausunnossamme vain niihin esityksen kohtiin, joista meillä on huomautettavaa.

Yhteislaskutus (105 i §, 105 j §, 105 k§)

Sähköenergian ja sähkönjakelun laskuttaminen asiakkaalta yhdellä laskulla on ollut mahdollista jo pitkään, jos jakeluverkkoyhtiö ja sähkönmyyjä ovat näin sopineen. Nyt esitettävällä lakimuutoksella jakeluverkkoyhtiöt olisivat pakotettuja antamaan laskutuksensa kaikkien niiden sähkönmyyjien hoitoon, jotka haluavat yhteislaskua asiakkailleen tarjota.

Yhteislaskutuksesta on keskustelu alalla ja viranomaisten kanssa vuosikausia. Paikallisvoima ei ole missään vaiheessa ollut erityisen vakuuttunut sen tuomista hyödyistä asiakkaille, joista yhä useampi kilpailuttaa sähkönmyyjänsä ja todennäköisesti haluaa jatkossakin nähdä sähkön energialaskun ja siirtolaskun erikseen.

Koska yhteislaskuttaminen voi olla osalle sähkön myyjistä ja asiakkaista tärkeää, Paikallisvoima oli valmis hyväksymään työ- ja elinkeinoministeriön elokuussa 2024 lausuntokierroksella esittelemän mallin, joka pääpiirteissään on sisällytetty myös käsillä olevaan hallituksen esitykseen.

Lausuntokierroksen jälkeen esitykseen on kuitenkin lisätty uusi yhteislaskun perintää koskeva pykälä 105k, joka tekee siitä ongelmallisen. Pykälän mukaan yhteislaskutustilanteessa verkkoyhtiö menettäisi hallintaoikeutensa saataviinsa, ja olisi alisteinen sähkön myyjän ja asiakkaan sopimalle maksuaikataululle.

Alalla tällä hetkellä käytössä olevissa yhteislaskutussopimuksissa – ja tulkintamme mukaan myös ministeriön esityksen lausuntokierrosversiossa – verkkoyhtiö laskuttaa myyjää omista saatavistaan, jotka myyjä olisi velvollinen tilittämään riippumatta asiakkaan ja myyjän välisistä mahdollisista maksusopimuksista.

Näkemysemme mukaan vain tällä tavoin toteutettuna verkkoyhtiöllä säilyisi kohtuullinen mahdollisuus hallinnoida saataviaan, joihin kuulu myös valtiolle tuloutettava sähkövero. Nyt käsillä olevan HE:n mukaisesti verkkoyhtiö joutuisi kuitenkin kantamaan luottotappioriskin asiakkaan maksuviivästyksistä ilman, että sillä olisi mitään mahdollisuutta periä saataviaan sähkön myyjältä, saati asiakkaalta. Myyjä voisi ilmoittaa verkkoyhtiölle, että valitettavasti asiakas jätti siirtolaskun maksamatta, eikä verkkoyhtiö voisi tehdä asialle mitään. Malli tekisi verkkoyhtiöiden kassanhallinnasta hyvin vaikeaa, lisäisi sen kustannuksia ja johtaisi todennäköisesti oikeusriitoihin.

On huomattava, että yhteislaskutus on sähkönmyyjälle vapaaehtoista mutta verkkoyhtiölle pakollista (myyjän näin päättäessä). Asiakkaan luottotappioriskin kohdistuminen yhteislaskutilanteessa myyjälle on siis nähdäksemme varsin kohtuullista. Myyjien kassanhallinnan ennakoidmiseksi voidaan säätää tai sopia kohtuullisesta maksuajasta, jonka puitteissa myyjien on tilitettävä verkkoyhtiölle näiden saatavat. Epäselvyyttä ei saa kuitenkaan olla siitä, että verkkoyhtiön saatavat ovat verkkoyhtiön omaisuutta ja tämä voi tarvittaessa periä niitä myyjältä.

Liittämisvelvollisuus (20 §)

Lakiehdotuksessa kiristettäisiin liittynän hakijan verkkoon liittämisen aikarajaa pien- ja keskijänniteverkoissa nykyisestä 24 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Pidämme kuuden kuukauden aikarajaa varsin kireänä ja todennäköisesti monissa tilanteissa mahdottomana toteuttaa jo pelkästään talviolosuhteiden ja lupakäsittelyjen vaatiman ajan vuoksi. Paikallisvoiman yhtiöt pyrkivät aina toteuttamaan liittymät asiakkaille niin nopeasti kuin teknisesti ja taloudellisesti on järkevää. Pitäisimme realistisempaa aikarajan kiristämistä 12 kuukauteen.

Kapasiteetin ilmoittaminen (54 b §)

Esityksen mukaan verkonhaltijan olisi ilmoitettava tiedot jakeluverkon ja suurjänniteverkon vapaasta kapasiteetista liittämispyyntöjä varten kolmen kuukauden välein. Tällä hetkellä verkonhaltijan on ilmoitettava vapaa kapasiteettinsa kehittämissuunnitelmissaan kahden vuoden välein. Pidämme kolmen kuukauden välein vaadittavaa ilmoittamista resurssien hukkakäyttönä. Erityisesti talviaikaan uusien liittymien rakentaminen on vähäistä. Katsomme, että kerran vuodessa tehtävä vapaan kapasiteetin ilmoittaminen olisi riittävä aikaväli liittämispyyntöjä varten.

Sähkösopimuksen irtisanomismaksu (92 a §)

Emme ole vakuuttuneita tämän uudistuksen hyödyistä asiakkaan kannalta. Määräaikaista sopimusta tehtäessä sen mahdollisen ennenaikaisen irtisanomisen myyjälle tuottama taloudellinen tappio ei ole tiedossa, jolloin irtisanomismaksun suuruuden määrittäminen etukäteen olisi vaikeaa. On todennäköistä, että muutoksen myötä moni myyntiyhtiö lopettaisi irtisanomismaksun sisällyttämisen sopimuksiinsa. Irtisanomismaksun tarkoitus on tarjota asiakkaalle laillinen väylä irtaantua määräaikaaisesta sopimuksesta olosuhteista riippumatta. Ilman irtisanomismaksua asiakkaalta poistuisi tämä mahdollisuus.

Etä- ja kotimyyntisopimukset (87 §)

Haluamme erikseen korostaa, että kannatamme kokonaisuudessaan tätä hallituksen pykäläesitystä, jonka mukaan Kuluttajansuojalain 6 luvun tarkoittamassa etä- tai kotimyyntissä tai sähkönmyyjän kiinteän myyntipaikan ulkopuolella tehdyn sähkösopimuksen mukaisen sähköntoimituksen on käynnistytävä viimeistään 3 kk kuluessa sopimuksen tekemisestä. Sähkön villi puhelin- ja katumyynti on aiheuttanut alalle mainehaittaa, ja sen tarkempi sääntely on tervetullutta.

Paikallisvoima on 55 paikallisen ja alueellisen energiayhtiön edunvalvontajärjestö, joka tuo Suomen energiakeskusteluun paikallista näkökulmaa. Paikallisvoima puhuu energiamarkkinoiden monipuolisuuden puolesta, kannattaa aitoa kilpailua ja haluaa turvata paikallisten energiayhtiöiden toimintaedellytykset. Paikallisvoiman jäsenyhtiöt ovat sekä sähkön että kaukolämmön tuottajia, myyjiä ja jakelijoita. Tärkeimmät tuotantomuotomme ovat vesivoima, tuulivoima sekä bioenergia.